

В.В. Василенко (Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана, Україна)

ХАРАКТЕРИСТИКА СЕГМЕНТАЦІЇ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ МЕТАЛІВ УКРАЇНИ

У статті розглянуто питання сегментації ринку банківських металів за їхніми видами, а також надано характеристику основної номенклатури зливків, що обертаються на даному ринку нашої країни. Визначено особливості функціонування ринкових сегментів, домінуючі тенденції їх розвитку, а також найбільш популярні в ринковому середовищі види банківських металів.

Ключові слова: банківські метали, золото, срібло, платина, паладій, сегмент, спред, ринок.

Табл. 3. Рис. 1. Літ. 21.

В.В. Василенко (Киевский национальный экономический
университет имени Вадима Гетьмана, Украина)

ХАРАКТЕРИСТИКА СЕГМЕНТАЦИИ РЫНКА БАНКОВСКИХ МЕТАЛЛОВ УКРАИНЫ

В статье рассматриваются вопросы сегментации рынка банковских металлов по видам последних, а также характеристика основной номенклатуры слитков, которые обращаются на данном рынке нашего государства. Определены особенности функционирования рыночных сегментов, преобладающие тенденции их развития, а также наиболее популярные в рыночной среде виды банковских металлов.

Ключевые слова: банковские металлы, золото, серебро, платина, палладий, сегмент, спред, рынок.

V.V. Vasylenko (Kyiv National Economic University of Vadym Hetman, Ukraine)

DESCRIBING THE SEGMENTATION OF BANK METALS MARKET IN UKRAINE

The article considers the issues of segmentation of the bank metals market by their types as well as provides the description of major kinds of bullions being in turnover at the market under study. Peculiarities in functioning of various market segments are determined as well as the dominating trends in their development and also the most popular types of bank metals.

Keywords: bank metals; gold; silver; platinum; palladium; segment; spread; market.

Постановка проблеми. Сучасні дослідження ринку банківських металів дуже часто зводяться до аналізу ринку банківського золота, як основного сегмента ринку банківських металів в Україні. В той же час, характеристики номенклатури зливків банківських металів, що перебувають в обігу, ринкових структурних сегментів срібла, платини та паладію вітчизняними науковцями детально не розглядаються. Дана стаття покликає заповнити цю інформаційну прогалину й охарактеризувати всі основні сегменти національного ринку банківських металів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Термін «банківські метали» характерний тільки для українського законодавства, за кордоном ринок їх обігу прирівнюється до ринку зливкових дорогоцінних металів. Питання обігу дорогоцінних металів, що підпадають під характеристики «банківських», розглядалися багатьма вітчизняними та зарубіжними експертами й науковцями,

серед яких – Е. Бахтарі [4], С. Борисов [1], Т. Грін [20], М. Діба [4], М. Косарес [21], С. Яременко [18] та інші. Однак слід зазначити, що всіма дослідниками внутрішнього ринку проводилися розвідки питань ринкового обігу всієї сукупності банківських металів, що обертаються на ньому, або сегмента банківського золота як превалюючого.

Питання функціонування інших видових сегментів ринку банківських металів, а також визначення їхніх характерних особливостей сьогодні потребують більшої уваги наукової спільноти та вітчизняних практиків банківської справи.

Метою дослідження є характеристика всіх сегментів сучасного національного ринку банківських металів, а також номенклатури зливків, що перебувають в обігу при проведенні операцій з фізичною поставкою таких активів.

Основні результати дослідження. Ринок банківських металів як збалансована структура, яка обслуговує інтереси покупців і продавців, формується під невідворотним впливом законів попиту і пропозиції. Цей факт спричинив сучасну конфігурацію розвитку внутрішнього ринку банківських металів, на якому зі значною перевагою обертається золото, друге місце за обсягами у вартісному виразі посідає срібло, а третє – зливки платини й паладію.

Вимоги до зливків банківських металів [13; 14], що утворюють окремі сегменти ринку таких активів, повинні відповідати міжнародним стандартам якості, прийнятим Лондонською асоціацією ринку дорогоцінних металів (LBMA) для зливків золота й срібла та Лондонського ринку платини і паладію (LPPM) для платини й паладію, що позначаються терміном "London good delivery standard".

Для зливків золота встановлено такі міжнародні стандарти:

- маса чистого золота у зливку – від 350 до 450 тройських унцій (від 10886 до 13754 г);

- вага кожного зливка має бути виражена у тройських унціях і бути кратною 0,025 унції;

- чистота металу – щонайменше 995 часток хімічно чистого золота на 1000 часток лігатурної маси;

- обов'язкові відмітки на зливку: серійний номер, проба, клеймо виробника, рік виготовлення зливка (вимога діє з 1988 р).

Зливок не повинен мати тріщин на поверхні, заглиблень та інших вад, має бути зручним для перенесення й складування.

Для зливків срібла:

- вага зливка – від 500 до 1250 тройських унцій (від 15552 до 38879 г);

- вага кожного зливка має бути виражена у тройських унціях і бути кратною 0,10 унції;

- чистота металу – щонайменше 999 часток хімічно чистого срібла на 1000 часток лігатурної маси;

- обов'язкові відмітки на зливку: серійний номер, проба, клеймо виробника, вага у тройських унціях або кілограмах (вага зливка у кілограмах має бути переведена у тройські унції і відповідати вищезазначеним вимогам).

Для зливків платини і паладію:

- вага зливка – від 32,150 до 192,904 тройських унцій (від 1000 до 6000 г);

- чистота металу – щонайменше 999,5 часток хімічно чистого дорогоцінного металу на 1000 часток лігатурної маси;

- обов'язкові відмітки на зливку: серійний номер, проба, літери PT або PLATINUM, PD або PALADIUM, клеймо виробника, вага у трійських унціях або грамах.

За своєю сутністю ринок банківських металів нашої держави не характеризується значними обсягами операцій імпорту та купівлі-продажу. Це, разом із загальною популярністю золота як основного благородного металу, спричинило домінування останнього на внутрішньодержавному ринку таких активів. За твердженням експертів, обсяги імпорту в Україну платини і паладію практично відсутні [15].

Останніми роками спостерігається зростання інвестиційного та виробничого попиту на срібло в структурі сукупного попиту на банківські метали у ваговому вимірі. Така тенденція знаходить своє відображення у статистичних та експертних даних щодо імпорту банківських металів в Україну [3].

Слід зазначити, що вартісна структура видобутку дорогоцінних металів значно відрізняється від його вагових показників. Порівняльна структура річних обсягів видобутку таких у активів масштабах світового господарства і ввезення банківських металів на територію України в доларовому еквіваленті за цінами світового ринку станом на 31.12.2010 наведена на рис. 1.

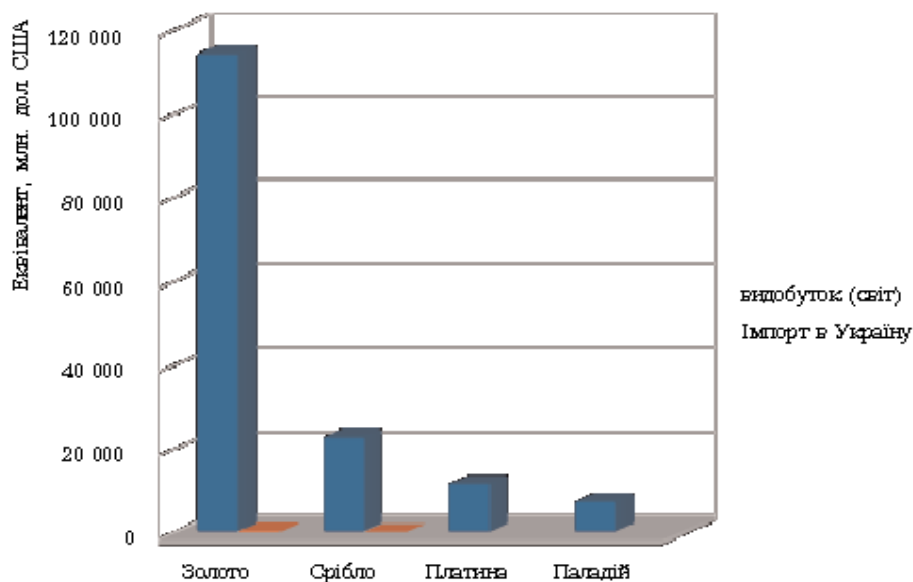

Рис. 1. Порівняльна структура вартісних еквівалентів світового видобутку та імпорту банківських металів в Україну у 2010 р. [3; 5–8]

Вартісні еквіваленти світового видобутку золота та срібла складають понад 114 і 22 млрд. дол. США відповідно, що співвідноситься приблизно як 5 до 1. Співвідношення вартісних еквівалентів імпортованих обсягів золота та срібла в Україну за 2010 р. становить 30:1 одиниць (або 242:8 млн. дол. США). Це свідчить насамперед про інвестиційну структуру ринку банківських металів в

Україні, яка не характеризується значними обсягами промислового споживання банківського слібла, що не можуть бути покриті за рахунок внутрішнього виробництва та вторинної переробки. В результаті вітчизняний ринок банківських металів є моноsegmentним і фактично являє собою ринок одного банківського металу – золота.

Як правило, визнані світові виробники й постачальники злиwkів банківських металів на територію України здійснюють поставку всіх видів банківських металів у бажаних кількостях. Це забезпечується сталим функціонуванням засад міжнародного ринку.

Номінали злиwkів, що випускаються основними постачальниками злиwkів банківських металів для європейського ринку (компаніями "Argor-Heraeus SA", "Ramp SA" та "Umicore AG" (мінімум однією з них) [10–12]) в розрізі їх видів систематизовано в табл. 1.

Таблиця 1. Структура злиwkів банківських металів за провідними виробниками та ваговими номіналами станом на 01.06.2011*

Вагові номінали злиwkів, грам	Злиwки в банківському золоті	Злиwки в банківському сріблі	Злиwки в банківській платині	Злиwки в банківському паладію
1000	✓	✓	✓	✓
500	✓	✓	✓	✓
250	✓	✓	✓	✓
100	✓	✓	✓	✓
50	✓	✓	✓	✓
31,1	✓	✓	✓	✓
20	✓	✓	✓	-
15	-	✓	-	-
10	✓	✓	✓	✓
5	✓	✓	✓	-
3,1	-	✓	-	-
2,5	✓	-	-	-
2	✓	-	-	-
1	✓	-	✓	-

* систематизовано за даними [10–12].

Дослідження пропозиції злиwkів банківських металів [9] основними операторами ринку станом на 06.06.2011 наведено в табл. 2.

Проведений аналіз підтвердив, що лише золото має пропозицію, яка наближається до абсолютного значення в розрізі вагових номіналів серед аналізованих учасників ринку. Срібло характеризується епізодичною, а платина й паладій – абсолютно відсутньою ринковою пропозицією станом на дату проведення дослідження.

Аналіз ринкових даних щодо різниці (спреду) між оптимальними курсами купівлі-продажу злиwkів банківських металів вагових номіналів від 1000 до 10 грамів станом на 06.06.2011 свідчать про ліквідність кожного з видів банківського металу на внутрішньому ринку України (табл. 3).

Таким чином, на підставі даних про оптимальні ринкові курси станом на конкретну дату було виявлено такі характеристики ринкового середовища:

- мінімальний розмір спреда, а отже, і найбільша ліквідність банківських металів, властива золоту, коливається в межах 0,5–1,13% для номенклатури злиwkів від 10 до 1000 грамів;

- ринок злиwkів банківського срібла не є ліквідним, оскільки середній спред на ньому становить майже 30% від ринкової вартості об'єкту купівлі-продажу;

- ринки платини і паладію мають епізодичний характер, оскільки за жодним із вагових номіналів злиwkів одночасно не відбувалося котирування на продаж і на купівлю.

Таблиця 2. Пропозиція злиwkів банківських металів основними операторами ринку банківських металів станом на 06.06.2011 [9]

Учасник ринку	Вид банківського металу	Ваговий номінал аликва, грам											
		1000	500	250	100	50	31,1	20	10	5	2,5	2	1
Актив-Банк	Золото	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	v	v
	Срібло	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Платина	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Паладій	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
БіЕйБі-Банк	Золото	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v
	Срібло	-	-	v	v	v	-	-	-	-	-	-	-
	Платина	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Паладій	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Діамант	Золото	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v
	Срібло	-	v	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Платина	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Паладій	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Євро-газбанк	Золото	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v
	Срібло	v	v	v	v	v	v	-	-	-	-	-	-
	Платина	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Паладій	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Укргазбанк	Золото	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v
	Срібло	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Платина	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Паладій	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Юнкс-банк	Золото	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v
	Срібло	v	v	v	v	v	v	v	v	-	-	-	-
	Платина	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Паладій	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Опадний банк України	Золото	-	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v
	Срібло	v	v	v	v	v	v	v	v	-	-	-	-
	Платина	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Паладій	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
% від потенційних ринкових пропозицій	Золото	71,4	85,7	85,7	85,7	85,7	85,7	85,7	85,7	85,7	85,7	100	100
	Срібло	42,9	57,1	57,1	57,1	57,1	42,9	28,6	28,6	0	0	0	0
	Платина	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Паладій	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Слід зазначити, що станом на аналізовану дату жоден із вагових номіналів злиwkів платини і паладію, що наведені у табл. 3, не був представлений для продажу учасниками ринку незалежно від регіону їх розташування.

Додатковим чинником, що характеризує готовність комерційних банків до операцій зі значними обсягами відмінних від золота видів банківських металів, можуть слугувати депозитні ставки та похідні параметри залучення депозитів у таких активах комерційними банками. Але слід зазначити, що на поточному етапі розвитку внутрішнього ринку комерційні банки в основному обслуговують депозитні продукти для рахунків у банківському золоті і лише інколи – сріблі. Депозити, деноміновані в інших банківських металах для національного ринку, є екзотичними операціями і майже не проводяться.

Таблиця 3. Спред між курсами купівлі-продажу банківських металів номіналами від 1000 до 10 грамів станом на 6.06.2011 р. [9]

Вид банківського металу	Спред % за 1000 гр.	Спред % за 500 гр.	Спред % за 250 гр.	Спред % за 100 гр.	Спред % за 50 гр.	Спред % за 31,1 гр.	Спред % за 20 гр.	Спред % за 10 гр.
Золото	0,94	1,02	0,56	0,51	0,5	0,75	1,13	1
Срібло	7,14	21,21	24,24	20	25,76	40,95	48	46,36
Платина	-	-	-	-	-	-	-	-
Паладій	-	-	-	-	-	-	-	-
Середній спред для золота, %	0,8							
Середній спред для срібла, %	28,96							
Середній спред для платини, %	-							
Середній спред для паладію, %	-							

Висновки. В результаті проведеного дослідження підтверджено переважання сегмента банківського золота в структурі національного ринку банківських металів. Цей факт знаходить своє відображення в обсягах і номенклатурі злиwkів наявної пропозиції такого активу, а також у величині ринкового спреда між операціями купівлі-продажу уповноваженими комерційними банками. Другим за потенціалом сегментом ринку є операції з банківським сріблом, що популярні внаслідок відносної дешевизни цього банківського металу. Ринкові сегменти банківських платини і паладію є нерозвиненими, а операції в цих сегментах мають епізодичний характер через свою нетрадиційність для вітчизняного ринку.

Наступник кроком буде дослідження шляхів і перспектив комплексного розвитку ринку банківських металів, зокрема ринкових сегментів срібла, платини й паладію в Україні.

1. Борисов С.М. Рубль: золотой, червонный, советский, российский. Проблема конвертируемости. – М.: ИНФРА-М, 1997. – 288 с.
2. Гонгальський Д. Золота лихоманка: Серед операцій з банківськими металами вкладення в золото стають найпривабливішими // Контракти. – 2004. – №4. – С. 16–17.
3. Губарь Е. Сплавка металла // Коммерсантъ Украина. – 2011. – №38. – С. 6.
4. Діба М., Бахтарі Е. Еволюція золота: Історія і сучасність // Вісник Національного банку України. – 2008. – №10. – С. 20–28.
5. Інформаційний Інтернет-портал з питань операцій зі сріблом // www.silverinstitute.org
6. Інформаційний Інтернет-портал з питань ринкових операцій з золотом // goldratefortoday.org.
7. Інформаційний Інтернет-портал з питань ринкових операцій з золотом // www.kitco.com.
8. Інформаційний Інтернет-портал з питань ринкових операцій з платиною // www.platinum.matthey.com.
9. Інформаційний Інтернет-портал з питань фінансового ринку України // www.finance.ua.
10. Інформаційний Інтернет-портал компанії Argor-Heraeus S.A. // www.argor.com.
11. Інформаційний Інтернет-портал компанії Pamp S.A. // www.pamp.ch.
12. Інформаційний Інтернет-портал компанії Umicore AG // www.metalsmanagement.umicore.com.
13. Інформаційний Інтернет-портал Лондонської асоціації ринку дорогоцінних металів // www.lbma.org.uk.
14. Інформаційний Інтернет-портал Лондонської асоціації ринку платини і паладію // www.lppm.com.

15. Панченко Ю. Вечные ценности // Коммерсантъ Украина.— Финансы: Приложение.— 2010.— №205. — С. 14–15.
16. Савчук Н. Ринок золота: сучасний стан і перспективи розвитку // Ринок цінних паперів України.— 2009.— №1/2. — С. 19–24.
17. Чиж Л. Стан та інвестиційні перспективи ринку банківських металів в Україні // Інвестиції: практика та досвід.— 2006.— №7. — С. 22–24.
18. Яременко С., Юрчук Г. Ринок банківських металів — новий сегмент фінансового ринку України // Вісник Національного банку України.— 2004.— №1. — С. 14–19.
19. Bleiwas, D., Wilburn, D. Platinum-Group Metals-World Supply and Demand // pubs.usgs.gov.
20. Green, T. (1984). The New World of Gold: The inside story of the Mines, the Markets, The Politics, The Investors. New York: Walker & Company. 290 p.
21. Kosares, M.J. (2005). ABC of Gold Investing: How to protect and build your wealth with gold. Omaha, Nebraska: Addicus Books. 175 p.

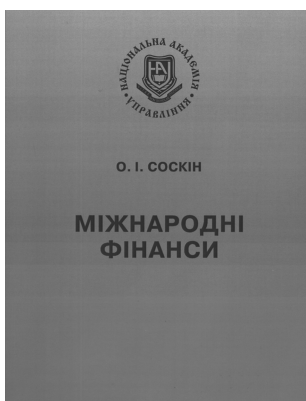
Стаття надійшла до редакції 30.12.2011.

КНИЖКОВИЙ СВІТ

СУЧАСНА ЕКОНОМІЧНА ТА ЮРИДИЧНА ОСВІТА
ПРЕСТИЖНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ

Україна, 01011, м. Київ, вул. Панаса Мирного, 26
E-mail: book@nam.kiev.ua
тел./факс 288-94-98, 280-80-56

Міжнародні фінанси: Навчально-методичний посібник. — К.: Національна академія управління, 2011. — 300 с. Ціна без доставки — 30 грн.

Автор: **О.І. Соскін.**

У посібнику розкриті основні положення, сутність, механізми та функції міжнародних фінансів, розвиток та сучасний стан світової валютної системи та міжнародних фінансових ринків; проаналізовані сучасні тенденції у сфері міжнародних фінансів. Посібник сформовано відповідно до вимог Болонського процесу. Видання містить комплексні тестові завдання, питання для самоконтролю, глосарій. У посібнику знайшли відображення актуальні сучасні дослідження у сфері міжнародних фінансів, матеріали фахових періодичних видань «Актуальні проблеми економіки», «Економічний часопис — XXI» та інших.

Посібник призначено для студентів та аспірантів економічних спеціальностей, а також тих, кому цікаво сформулювати власне розуміння проблематики міжнародних фінансів.